

Апулей Луцій

Біографія

Луцій Апулеей (лат. *Apuleius*; близько 125—180 років) — римський письменник, родом з Північної Африки, філософ-платонік, ритор, писав грецькою і латиною.

Дані про біографію Апулея взяті з його творів. Син заможних батьків. Народився в роки правління Адріана, творив за царювання Антоніна Пія та Марка Аврелія. Рідне місто Апулея — Мадавра — входило в римську колонію в Нумідії. Отримав освіту в Карфагені та відшліфував її в подорожах по Сходу, Елладі, Італії. Потрапивши до Рима, бездоганно оволодів латинською мовою. Певний час виступав у суді, але з невідомих причин був змушений повернутися на батьківщину. Одружившись на багатій і значно старшій за нього вдові, був звинувачений її спадкоємцями в тому, що "причарував" до себе цю жінку. Був виправданий, але репутація мага-інтелектуала залишилася з ним протягом усього життя (навіть коли він обійняв у Карфагені видатну й почесну тоді посаду головного жерця провінції).

Апулею належало чимало різноманітних праць, серед них поетичні твори, зокрема гімни і панегірики, нариси з історії Риму, численні промови, наукові трактати з медицини, сільського господарства, математики, рибальства, астрономії, музики, художні романи тощо. З цього значного творчого здобутку повністю збереглися лише "Апологія, або Промова на захист самого себе від обвинувачення в магії" (103 розділи) і роман "Метаморфози, або Золотий осел" (11 книг), а також уривки промов "Флориди" ("Квітник"), три філософські трактати. У першому, "Про Платона і його вчення", Апулей досить поверхово викладає етичні й філософські погляди мислителя.

Другий, "Про божества Сократа", письменник присвятив розгляду сократівських демонів і тій ролі, яку вони ніби відігравали як проміжні істоти між людьми й богами.

В останньому трактаті, "Про світ", у популярній формі викладається одна з праць Арістотеля, що не дійшла до наших днів.

"Апологія, або Промова на захист самого себе від обвинувачення в магії" була створена за чотири дні. Значно пізніше виступу в суді Апулей доповнив її в другій частині й детально обробив. Упродовж усієї промови Апулей неодноразово вихваляє свою майстерність у багатьох галузях, ерудованість, ученість, протиставляючи їм невігластво, примітивізм мислення й мови "тупоголової хуторянщини", тобто своїх позивачів. Написана простою мовою, сповнена прозорими й зрозумілими думками, не затемнена пишномовними риторичними прийомами чи надто складною формою, "Апологія" стала оригінальним і цікавим зразком пізнішого римського красномовства й водночас історико-літературним документом тих часів. Своєрідність її полягала і в тому, що Апулей не дотримувався в ній суворих правил композиції судових промов і за потреби сміливо відступав від них.

Найвідомішим твором Апулея є його роман "Метаморфози" ("Золотий осел") в 11-ти книгах. Епітет "золотий" не стосується змісту книги, а доданий пізніше як комплімент

майстерності письменника. У романі йдеться про перетворення (метаморфози) юнака Луція на осла та навпаки, а також про його найрізноманітніші пригоди в цій подобі. У фіналі богиня Ісіда звільняє Луція від звірячої подоби, і він стає ревним служителем її культу. До перетворення Луцій жив у розпусті, неначе тварина, і лише побувавши "в шкурі" осла (тобто твариною), він перетворився на справжню людину. У творі наявні елементи еротики, фантастики, авантюри, а строкатість його змісту посилюється ще й 12-ма вставними новелами(деякі з ним часто переспівувалися, зокрема Джованні Бокаччо в знаменитому "Декамероні"). Одну з новел — про Амура і Психею використали європейські поети, художники, композитори. Українською мовою її переклав Іван Франко.